

JAKUB AKONOM* – WARSZAWA

[Recenzja]: Ks. Łukasz Simiński, *Opiekuńczo-wychowawcza działalność Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety w latach 1905-1939. Na przykładzie Biskupiego Zakładu Wychowawczego dla Dziewcząt pod wezwaniem św. Anny w Kamieniu Krajeńskim*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2018, ss. 187

Charyzmat opiekuńczy od lat charakteryzuje wiele ośrodków zakonnych, w których zgromadzenia podejmują działania w zakresie edukacji i formacji młodzieży. Działalność wychowawcza Sióstr Elżbietanek w placówce św. Anny w Kamieniu Krajeńskim pozwoliła również na stałe towarzyszenie młodym wyznawczyniom Chrystusa, których postępowanie niejednokrotnie, w wyniku wielorakich uwarunkowań, znacznie odbiegało od norm moralnych nauki katolickiej. Obecność i postawa konsekrowanych kobiet przyczyniały się do wzrostu wiary, podejmowania chrześcijańskich uczynków, a przede wszystkim doskonalenia cnót w wykonywaniu codziennych obowiązków, co skutkowało rozwojem osobistym w wymiarze duchowym i społecznym, uzdalniającym do odpowiedzialnych i dojrzałych zachowań, pozwalających z nadzieją patrzeć w przyszłość.

Recenzowana publikacja ma charakter teoretyczno-badawczy i odznacza się właściwą strukturą pracy. Tematyka monografii jest niejednorodna, gdyż książka dotyka nie tylko aspektów historycznych i pedagogicznych, lecz zawiera także rozbudowane wątki z zakresu teologii pastoralnej, liturgiki etc. Przyjęta przez autora metoda badawcza jest poprawna i skuteczna, co można dostrzec w całej publikacji. Książka charakteryzuje się także dobrą jakością pod względem merytorycznym, poszerzając tym samym dotychczasowy stan badań nad działalnością zgromadzeń zakonnych w czasach II Rzeczypospolitej.

Uważna lektura pozwala wniknąć w podjęte w sposób wyczerpujący wątki badawcze, umożliwiając czytelnikowi zagłębienie się w uniwersum podejmowanej problematyki.

* Jakub Akonom – student Akademii Katolickiej w Warszawie
e-mail: jakon299@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3959-9183>

Konstrukcja pracy pod względem technicznym nie budzi zastrzeżeń. Co istotne, zachowano w niej właściwą dla tego typu opracowań klarowność, ułatwiającą zgłębianie przedstawionych czytelnikowi treści. Monografię otwiera spis treści (s. 5-6) i wykaz skrótów, pomocny w czasie lektury (s. 7). Następnie zamieszczono wstęp, stanowiący wprowadzenie w tematykę i zakres pracy (s. 9-12). Kluczowa część pracy została podzielona tematycznie, w sposób poprawny, na cztery odrębne rozdziały, podzielone z kolei na wewnętrzne podrozdziały (s. 13-120). Następnie wprowadzono zakończenie podsumowujące przedstawione treści (s. 121-122). Dodano również podsumowanie w języku niemieckim, ułatwiające zapoznanie się z problematyką pracy także osobom obcojęzycznym, a tym samym poszerzające krąg jej potencjalnych czytelników (s. 123-125). W tym miejscu warto zaznaczyć, że wpływ na jakość pracy mogłoby mieć także zamieszczenie streszczenia i spisu treści w języku angielskim, dzięki czemu recenzowana publikacja mogłaby trafić do znacznie szerszego grona odbiorców. W dalszej części pracy zamieszczono aneksy mające dla całej publikacji duży walor historyczny (s. 127-153). Po nich ulokowano fotografie ilustrujące omawiany w publikacji zakład wychowawczy i działania w nim podejmowane, mogące zainteresować czytelników i dzięki graficznej formie przybliżyć im specyfikę miejsca opisywanego w książce. Następnie wprowadzono bibliografię zachowującą podział typologiczny źródeł (s. 175-180). Monografię wieńczą spis tabel (s. 181), spis załączników (s. 183-184) i spis fotografii (s. 185), umożliwiając łatwe odszukanie potrzebnych materiałów.

Rozdział pierwszy szczegółowo przedstawia Zgromadzenie Sióstr Elżbietanek. W pracy ukazano zagadnienie powstania zgromadzenia i związane z tym okoliczności. Autor nie pominął także osoby samej założycielki i jej wpływu na losy wspólnoty. W dalszej części rozdziału podjęto problematykę specyfiki zgromadzenia, a także jego charyzmatu, a następnie wskazano przyczyny przybycia sióstr Elżbietanek do Kamienia.

Drugi rozdział publikacji podejmuje tematykę powstania zakładu, poszczególnych budynków oraz zaplecza materialnego. Autor szczegółowo opisał historię i kontekst sytuacyjny związany z utworzeniem zakładu. W tej części pracy ukazano także charakterystykę dóbr ziemskich i związanych z nimi obowiązków, a więc opisano gospodarstwo rolne i działania sióstr zmierzające do zapewnienia podopiecznym odpowiednich warunków bytowych. Istotną rolę w strukturze rozdziału pełnią zagadnienia dotyczące miejsc świętych i sprawowanych tam liturgii. Można więc przyjąć, że omawiany rozdział nie poprzestaje tylko na analizie historycznej, ale także podejmuje zagadnienia dotyczące liturgiki praktycznej.

Rozdział trzeci skupia się przede wszystkim na istocie działalności zakładu prowadzonego przez zgromadzenie. Autor ukazuje zakład jako miejsce łączące w sposób syntetyczny wychowanie, nauczanie i działalność kulturalną. W dalszej kolejności podjęto zagadnienia utrzymywania higieny, troski o zdrowie wychowanków oraz szpitalnictwa. Ostatnia część rozdziału skupia się na zagadnieniach z teologii duchowości i teologii pastoralnej, opisując formację duchową dziewcząt, którymi opiekowano się w zakładzie.

Ostatni, czwarty rozdział pracy wskazuje na rolę pracowników i personelu w bieżącej działalności zakładu. Autor na pierwszym miejscu umieszcza Siostry Elżbietanki, które poświęciły życie wychowaniu i formacji dziewcząt w Kamieniu Krajeńskim. Dalej przywołano kuratorów oraz kapelanów, którzy także mieli istotny wkład w funkcjonowanie Zakładu Św. Anny, troszcząc się o dziewczęta moralnie zagrożone. Na koniec rozdziału nakreślono także zadania i wpływ świeckich pracowników na funkcjonowanie placówki.

Reasumując, należy podkreślić, że recenzowana publikacja jest obecnie jednym z nielicznych opracowań dotyczących Zakładu św. Anny prowadzonego przez Siostry Elżbietanki. Bazując na dokumentach źródłowych i archiwaliach, wzbogaca naukę o nowe, istotne i poddane właściwej selekcji ustalenia, przyczyniając się w szerszym ujęciu do pogłębienia wiedzy o działalności opiekuńczo-wychowawczej Kościoła katolickiego w przedwojennej Polsce oraz na jej terenach w okresie przed odzyskaniem niepodległości. Praca pastoralna siostr zakonnych może być przykładem dla dzisiejszych opiekunów i wychowawców, którzy podejmując pracę z młodzieżą określaną jako trudna, mogą wzorować się na wytrwałej posłudze osób konsekrowanych, ich zaangażowaniu i wytrwałości. Niniejsza monografia może stanowić interesującą lekturę zarówno dla badaczy i studentów różnych dziedzin i dyscyplin, jak i dla czytelników niezwiązanych ze światem nauki, zainteresowanych pogłębieniem wiedzy i umocnieniem wiary w oparciu o dobre świadectwo i godny naśladowania przykład.

Słowa kluczowe: elżbietanki; Zgromadzenie Sióstr św. Elbiety; wychowanie; opieka; Kamień Krajeński; Biskupi Zakład Wychowawczy